

# *Ilustrirani* **Slovenec**

Leto V

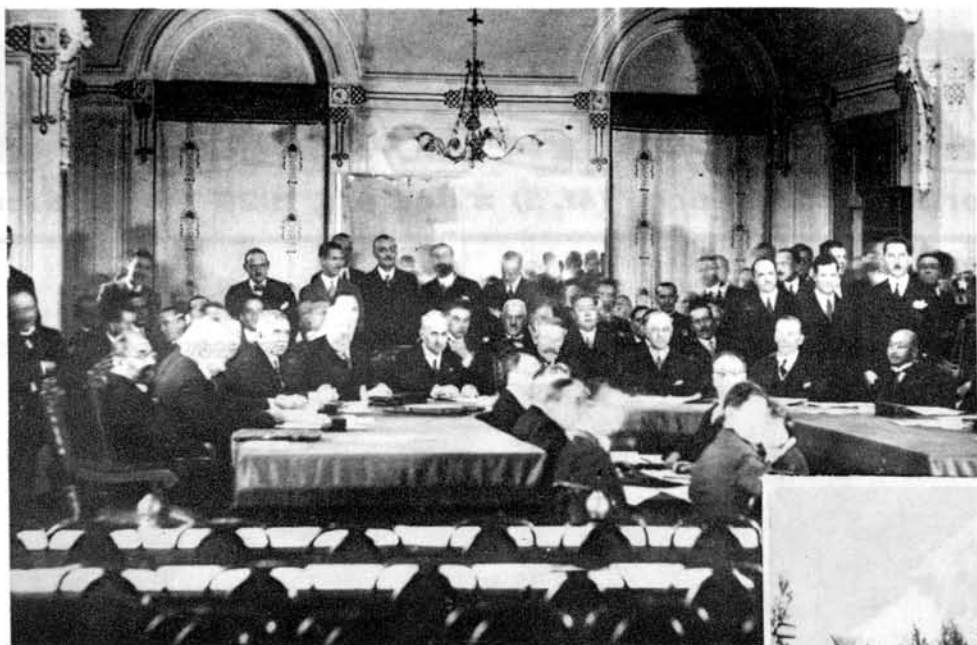
Tedenska priloga »Slovenca« (št. 5) z dne 6. I. 1929

Štev. 1



**Slovenske planine pozimi: Podrta gora nad Bofinjskim jezerom**

Foto prof. J. Ravnik



Na levi:

### **Iz zadnjega zasedanja sveta D. N. v Luganu**

Zasedanje je bilo jako važno, ker je obravnavalo najaktualnejše probleme svetovne politike, kakor izpraznitev Porenja, konflikt med Bolivijo in Paragvajem, manjšinsko vprašanje itd., razen tega so se pa vršili tudi jako važni razgovori med posameznimi državniki, baje tudi med Briandom in Scialojo glede francosko-italijanskega zблиžanja. Za povprečno mizo vidimo od leve na desno: Stresemanna, Scialojo, Brianda, Drumonda (gen. tajnik D. N.) in Chamberlaina.

Na desni:

### **K revoluciji v Afganistanu**

Afganistanski kralj Amanullah je hotel uvesti po zgledu turškega diktatorja Kemala tudi v svojo deželo čez noč evropsko civilizacijo. Uvažal je najrazličnejše moderne tehnične pridobitve, poklical v deželo celo vrsto evropskih inštruktorjev itd. Konservativno prebivalstvo se je pa vsemu temu sedaj z vso silo uprlo in izbruhnila je revolucija, kateri bo Amanullah le težko kos. Po zadnjih vesteh je bil prisiljen zateči se s kraljico v neko trdnjavo blizu prestolnice. Slika nam kaže proslavo neodvisnosti Afganistana. Kralj je dal postaviti na nekem velikem sportnem prostoru radiozvočnike, pred katerimi so začuden prebivalci poslušali kraljev govor.



Spodaj:

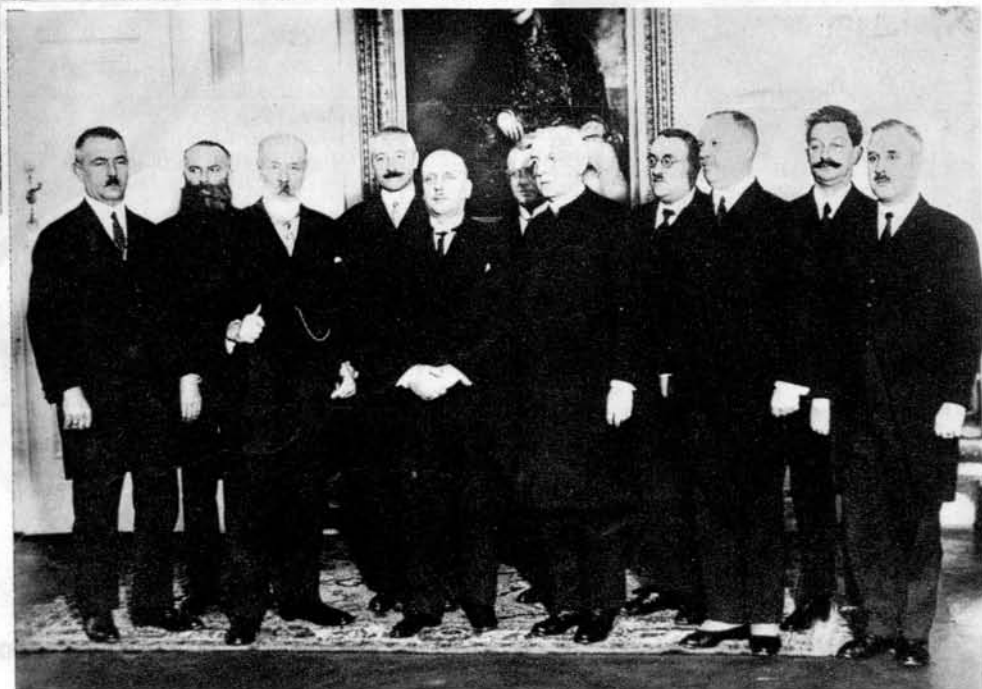
### **Nastop novega avstrijskega zveznega predsednika**

Dne 10. p. m. je novi predsednik Mikláš slovesno nastopil svoje novo mesto. Slika nam kaže avstrijsko vlado in oba predsednika. Od leve na desno stoje: ministra Schmitz in Toller, stari predsednik Hainisch, minister Kleinböck, novi predsednik Miklas, kanceler Seipel ter ministri Resch, Vaugoin, Schürff in Slama. Volitev predsednika je povzročila precejšnje konflikte v avstrijski vladi, ki jih izzivajo svobodomiselni Velenemci.



### **Razdelitev Noblovih nagrad**

Kakor vsako leto, se je vršila tudi letos razdelitev Noblovih nagrad jako slovesno. Švedski kralj je osebno razdelil odlikovancem diplome in visoke nagrade in tudi druge slovesnosti so se izvršile po običajnem ceremonijelu. Slika nam kaže profesorja švedske akademije Söderbauma ob priliki oficelnega nagovora na odlikovance, ki jih je videti v ozadju. V prvi vrsti sede prof. Windaus, Sigrid Undset in prof. Wieland. (Kakor znano je bil Nobel iznajditelj dinamita, ki je zapustil svoje ogromno premoženje za redno letno nagrajanje najodličnejših svetovnih znanstvenikov in pisateljev.)





**Dr. Janko Kralj**

ravnatelj Kat. tiskovnega društva v Gorici, ki je bil pred kratkim obsojen na petletno konfinacijo



**Iz vlade četvorne koalicije**

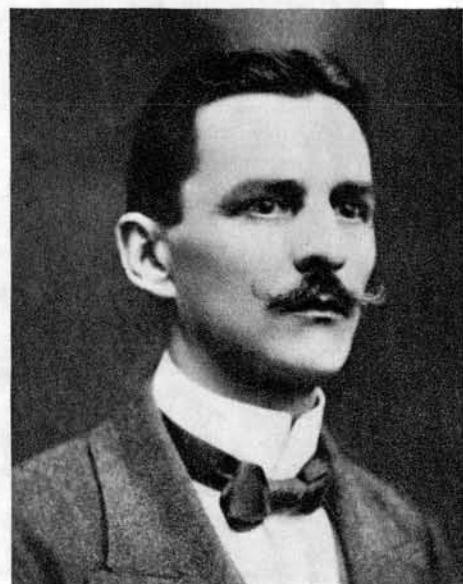
Gradbeni minister Grga Andjelinovič, voditelj Davidovičevih demokratov v Dalmaciji



**Napredek naše prestolnice**

Kdor je videl Belgrad samo neposredno po vojni in bi prišel šele sedaj zopet tja, bi ga ne spoznal več, tako se je izpremenil. Število njegovega prebivalstva se je skoro početrilo, na mestu, kjer so stale pred 10 leti še nekake kolibe in kočice, se dvigajo danes mogočne palače. Kjer si se pred leti ponoči še obupno kotalil v temi po razoranih cestah, se lahko danes šetaš v razkošni razsvetljavi po gladkem tlaku itd. Vsak, ki je bil v Belgradu, si je gotovo ogledal tudi znameniti Kalimegdan, a vsak je gotovo tudi preišljeval, kako lepo bi se dal ta urediti in prirediti. Sedaj je izvršeno tudi to. Slika na levi nam kaže, kako lepo so ga regulirali, da je danes res lahko prestolnici v čast in ponos. Sem so postavili tudi Meštrovičevega »Zmagovalca« (glej steber na desni v ozadju), za katerega je divjala v belgrajskem časopisju še nedavno tako ljuta borba.

**Slike k Slovenskemu biografskemu leksikonu**



**Kleinmayr pl. Ferdo**  
(\* 1881), humorist.



**Kaučič Fridolin**  
(1859—1922), vojaški tehnik in pisatelj.



**Klekl Jožef**  
(\* 1874), nabožni pisatelj in politik.

# Slovenske planine po zimi

(Vse slike je posnel g. prof. Janko Ravnik.)

Bilo je v drugem letu našega stoletja. Otroci so mi podaljšali božične počitnice z ošpicami. Sklenil sem jih porabiti — ne ošpic, ampak počitnice — za gorske ture. To je bilo takrat nekaj nezaslišanega. Pozimi, pa v gore! »Kaj se ti je zmešalo?« začudil se je brezniški župnik Tomaž Potočnik, čigar gostoljubje sem tedaj užival. Nič boljše nisem naltel pri Aljažu.

Po dobro uspešnih turah na Stol in Begunjsčico sem mu pisal, naj mi preskrbi zanesljivega volnika, ki je vajen zimskih tur. Ko pridem drugega dne na postajo na Dovje, me Aljaž urno prime za roko in začne siliti:

»Hitro, hitro, da te ne vidijo!«

»Kdo?« zavzajem se jaz.

Kdo drugi, kakor orožniki, ki te čakajo, da te odženo v norišnico, kamor spadajo tisti, ki Triglava niti v najhujši zimi ne pustje v miru.«

Pozneje se je Aljaž večkrat pohvalil, kakšno naročilo je dal takrat Smercu.

»Janko Mlakar bo prišel, da greste z njim na Triglav. Peljite ga malo po Krmu, pa tam, kjer je največ snega! Ko se bo zadosti nahodil in premrazil, ga pa priženite k meni nazaj!«

Seveda se je s tem naročilom prijatelj Jaka najrajši pohvalil, kadar sem bil jaz zraven.

Da, v tistih časih so imele naše gore pozimi mir. Planinci smo jeseni, ko jih je debel sneg zapadel, namazali okovanke z mastjo, dereze in cepin pa z vazelinom. Vsa ta ropotija je počivala večinoma do binkošti, ko so na Golici prvi narcisi pogledali iz tal. Zimske ture so bile namreč silno težavne in često tudi nevarne. Dolga noč, hud mraz in debel sneg, to je turista pogosto neizmerno oviralo. Celó v majniku sem nekoč porabil za tisto kratko pot od Vodnikove kočice do Kredarice — sedem debelih ur, torej nekako toliko, kolikor je pozimi dneva. S krpljami si si res nekoliko pomagal. Toda

večkrat je pa v hudi zimi sneg tako mehek, da ni za dereze, nasprotno pa obenem tako trd in zmrznjen, da ni za krplje. In tako ti ne kaže drugega, kakor da se vrneš, kakor sva se tudi midva s Smercom, dasi sva bila že blizu tam, kjer se Krma prevlači v Velo polje.

Dandanes je seveda vse drugače. Smučar pride na smučeh tudi v strmini hitro kvišku, doli pa gre kar samo. Pot, za katero si porabil s krpljami celo uro, presmukaš zdej v nekaj minutah. Zato lahko trdim, da so smučarji osvojili gore v zimi. Res je, da so večinoma v prvi vrsti sportniki, ki jim je le za smuko, za užitek, ki ga imajo, ko frče po strminah, da bi jih niti gams ne dohajal. Vendar se v novjšem času vedno bolj množi število onih, ki jim je smuka le sredstvo do cilja, ki na smučeh iščejo lepote zime v gorah.

Vkljub največjemu domovinske-mu navdušenju moramo priznati, da so Visoke Ture lepše od naših gora — v letnem času. Kako krasno je nasprotje med črnimi stenami Vel. Kleka in bleščecimi ledeniki, medtem ko so naše planine, potem ko sneg skopni, nekam enolične v barvi. Sneg, to je tisto, kar daje goram največjo lepoto. Vsak, kdor je občudoval izpod Vodnikove kočice Triglav v letni in zimski obleki, mi bo gotovo pritrtil.

Naše gore dobe s snegom povsem drugo, lepše lice. Ozje police, lašte, grušče, vse to pokriva po zimi gladka osnežena odeja, ki se blešči v solčnih žarkih ko srebrni oklep. Pogled na ostre snežene grebene, na s tanko ledeno skorjo prevlečene stene, širna bela polja, globoko zametene globeli in doline, je v zimskem jutru pa tudi ob zahajajočem solncu nekaj nepopisno lepega.

Ta zimska lepota privablja leto za letom več planincev v gore, in ni daleč čas, ko bodo morale biti planinske kočice celo leto oskrbovane, kakor poleti, tako tudi v najhujši zimi. Janko Mlakar.



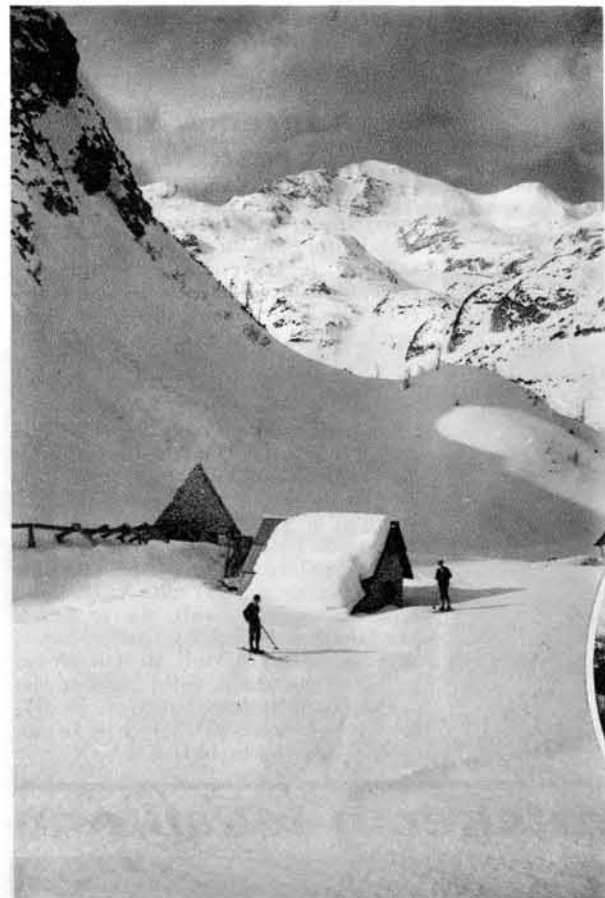
**Skupina Podrte gore**  
s Storeč vrha v Bohinju

Na levi:

**Planina Vogel**  
v Bohinju.

Spodaj v krogu:

**Martuljkova skupina**  
s Podkorenskih senožet.



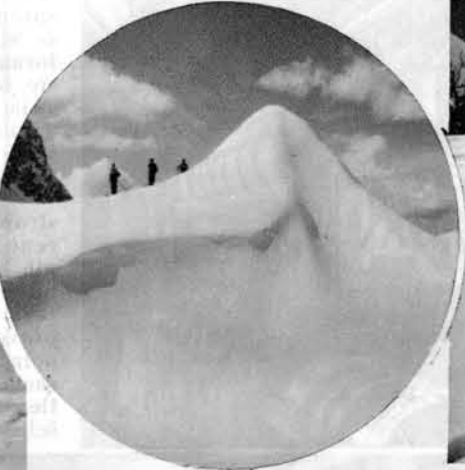
**Triglavsko pogorje**  
z Zgornjega Vogla.

Na desni:

**Motiv iz Podkorena**

Spodaj v krogu:

**Snežni zamet**  
v dolini Za jezeri.



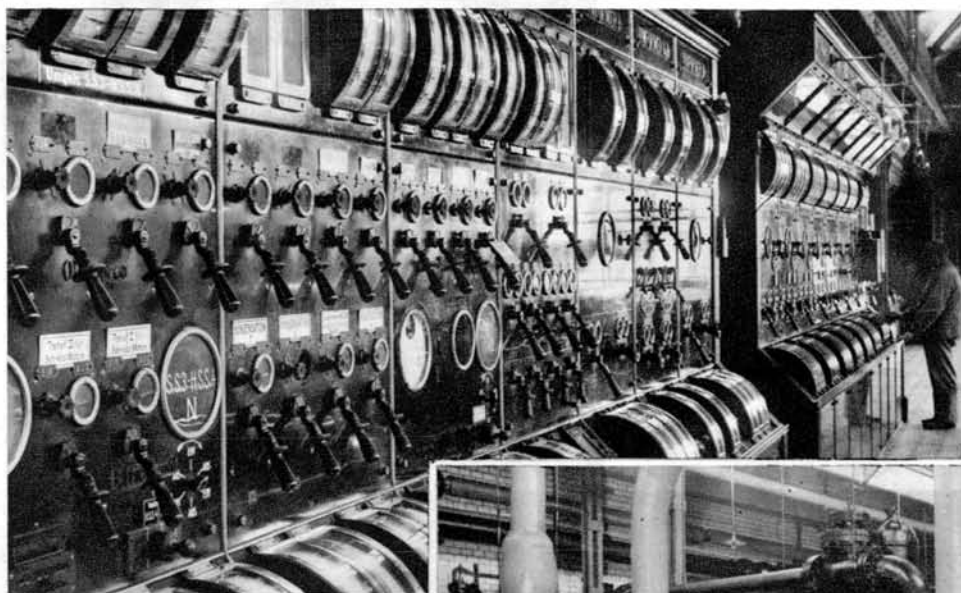
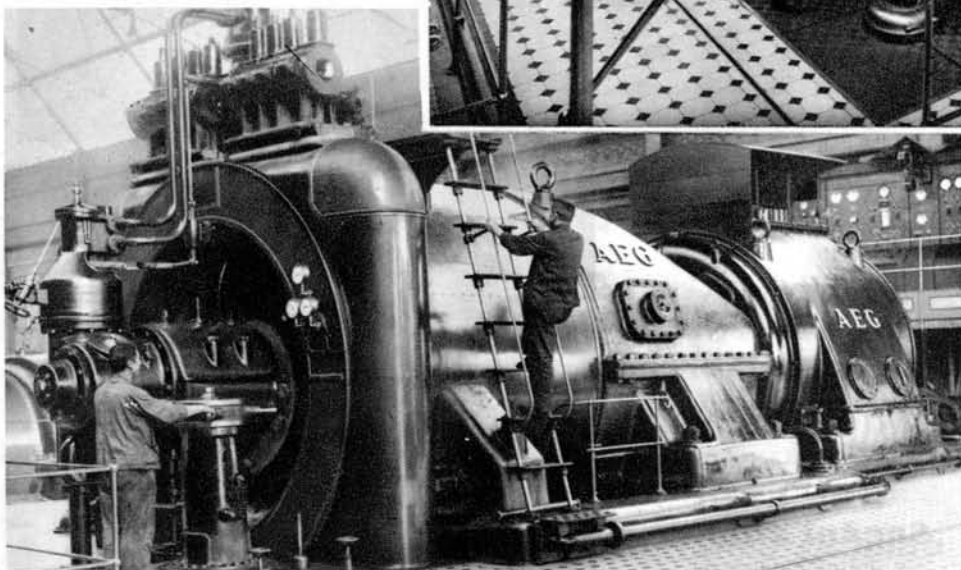
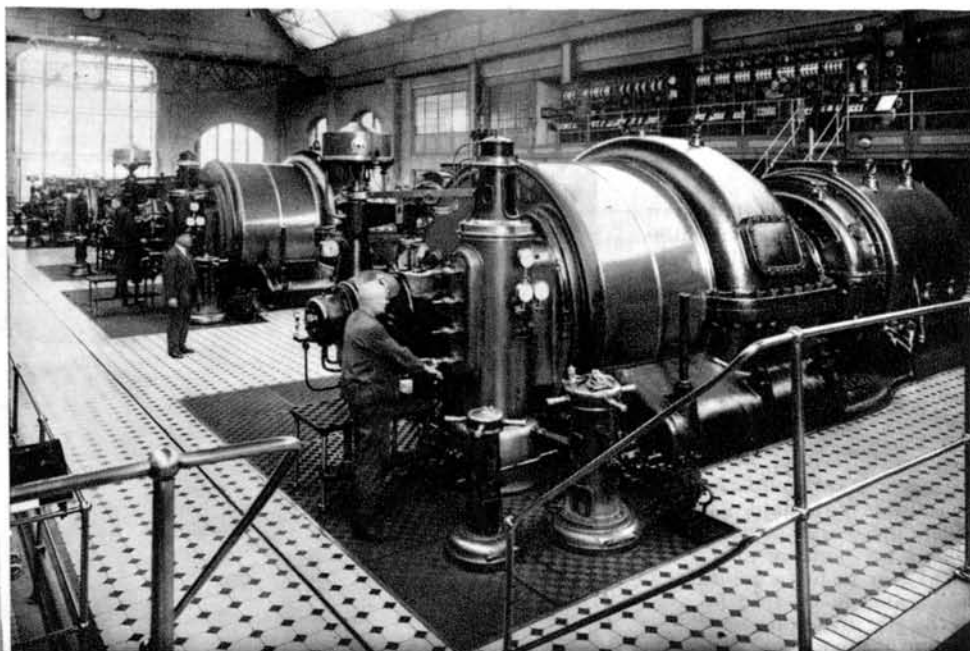
„Vsak začetek je težak...“

Na levi: **Motiv iz Krme.** — Na desni: **Skupina Škrlatice** s Podkorenskih senožet.



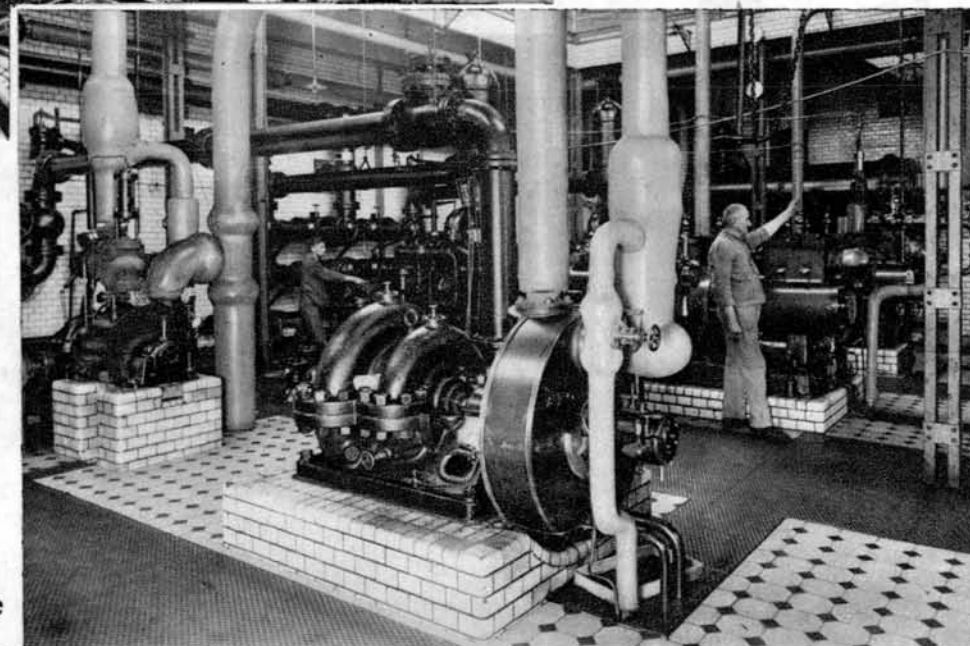
## ***V velemestni elektrarni***

Elektrika je velesila. V njeni centrali ji je prestol. Kakšna je moderna električna centrala, nam kaže današnja stran, ki prinaša slike nekaterih objektov iz ene izmed velikih berlinskih elektrarn. V redu leže kolosi eden poleg drugega, njih sreča pa utripajo v blazni naglici (sl. 1). Vsi ti stroji skupaj premorejo nad 100.000 konjskih sil. — Turbo generatorji (sl. 2) so danes moderni roboti električnih central. Nikjer ni več videti orjaških, bobnečih parnih strojev z velikanskimi zamašnjaki. Skromna parna turbina, ki je neposredno sklopljena z generatorjem, opravi s svojimi 5000 obrati na minuto več ko 10 enako velikih parnih strojev. Turbogene-



ator, ves v železnem ohišju, kot ga vidimo na sliki (2), ima 27.600 KS (konjskih sil). Silna je energija, ki jo pretvarja generator iz mehanične v električno: to ni več skromni hišni električni tok. Po debelih kabljih gre do dolge stikalne plošče, kjer se razdeli na vse potrebne vode, za baterije, usmerjevalce, transformatorje itd. Taka stikalna plošča je že cela dolga stena, z neverjetno množico stikal in merskih instrumentov, ki kažejo napetost, jakost itd. električnega toka (sl. 5). Da pa more tok še daleč naprej iz centrale, mu zvečajo napetost, kolikor je mogoče. Dandanes so daljnovodi z 100.000 V (volti) in več že nekaj navadnega, dočim ima naš hišni tok le 150 V oz. 220 V. Sl. 4 nam kaže transformator, ki spremeni napetost električnega toka iz 50.000 V na 100.000 V. Na transformatorju vidimo velike porcelanaste izolatorje, preko katerih se odvaja 100.000 V tok za celih 27.000 KS. Transformator sam je ves v kotlu, ki je zalit z oljem — tehta pa samo — 77.000 kg.

S tem pa seveda še ni konec vseh strojev, ki so potrebni za električno centralo. Treba je še ogromnih parnih kotlov, ki dovajajo parnim turbinam redno nove pare, potrebne razne zračne in vodne hladilne naprave, ki hlade stroje, kadar so v polnem teku. Tako nam kaže sl. 5 samo črpalke, ki polnijo parne kotle z vodo. Vse to in še marsikaj da šele — električna centrala.



1 slika zgoraj :

***Pogled v strojnico  
mestne elektrarne v  
Rummelsburgu***

2 slika :

***Ogromni turbogenerator***

za 27.000 konjskih sil

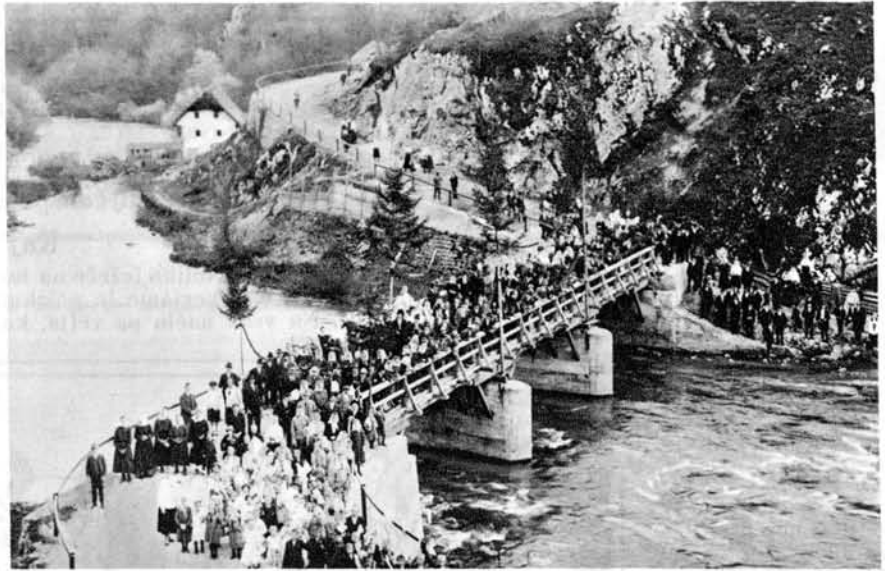
3 slika :

***Glavna stikalna  
deska***

v rummelsburški elektrarni

Slika na desni :

***Prostor s stroji, ki  
črpajo vodo za parne  
stroje***

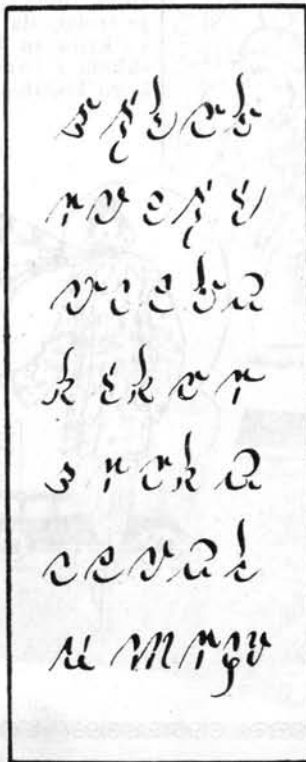


### Iz delovanja naših oblastnih odborov

Slovesna blagoslovitev novega mostu čez Krko v Šmihelu pri Žužemberku, ki se je vršila pred kratkim. Most je zgradil ljubljanski oblastni odbor, ker je stari skoro popolnoma razpadel.

Na levi: **Akađ. slikar Hinko Smrekar**

ki je obhajal pred kratkim 25 letnico svojega umetniškega delovanja.



Današnje arabsko pismo rešiš prav lahko, če le nisi kratkoviden. Poskusi! — I. nagrada: Beg, Naše gobe; II. nagrada: Cankar, Moje življenje.

Rešitev magičnega kvadrata v št. 51 je nešteto. Navajamo eno: 1, 55, 34, 50, 5, 6 — 35, 11, 14, 25, 24, 4 — 8, 26, 25, 12, 13, 29 — 28, 20, 21, 18, 15, 9 — 10, 17, 16, 19, 22, 27 — 31, 2, 3, 7, 32, 36. — Rešitev je prispelo 151. Za I. nagrado je bil izžreban: Fr. Vrečko, Trzin, za II. nagrado pa P. Merala, Kočevje.

Rešitev božične križaljke v št. 52: Vodoravno: 2. pa; 4. Eva; 6. sramota; 8. tu; 10. et; 9. Ema; 11. ter; 12. sila; 15. so; 14. kit; 16. mira; 18. in; 19. hram; 21. Aida; 24. opal; 26. ma; 27. Isus; 29. četa; 31. dob; 33. božič; 34. meč; 35. mi; 37. ar; 38. rak; 40. ino; 41. Ana; 42. Herod; 48. Pilat; 55. savana; 54. Arabec; 56. Sava; 57. Kalan; 59. lava; 60. jaslice; 61. Devin; 63. lavina; 64. post; 65. as; 66. Ob; 68. Peca; 69. dan; 72. uganka; 74. Zika; 77. macola; 79. Sora; 80. rop; 81. otka; 83. av; 84. tanin; 85. labod; 86. rabi; 87. Arabec; 90. okonel; 92. Kanaan; 93. lira; 94. Odesa; 95. av; 96. Col; 98. pit; 99. ep; 101. par; 102. kal; 103. pet; 105. Cipar; 107. lopata; 110. vi; 111. Er; 112. okop; 114. kivi; 116. mi; 117. ozon; 118. ali; 120. rok; 121. ego; 125. vo; 124. par; 125. Pau; 126. stan; 127. orel. — Navpično: 1. Sava; 2. perut; 3. kitara; 5. ametist; 6. stenj; 7. omelo; 15. palma; 16. Miha; 17. INRI; 20. Adam; 22. božič; 25. mamut; 25. lasa; 28. se; 30. Jožef; 31. Dom; 32. bič; 35. Marija; 36. Iran; 39. kopa; 42. Havana; 43. Eva; 44. Ra (radij); 45. on; 46. da; 47. jaslice; 48. pa; 49. ir (iridium); 50. lak; 51. Abadon; 52. teleskop; 53. Savica; 55. Cavtat; 56. Savel; 58. ni; 59. Laponec; 62. Nazaret; 64. papir; 65. si; 66. omaka; 67. Banovec; 69. doba; 70. Aron; 71. Nada; 72. Ural; 73. Gobi; 75. kabaret; 76. ave; 79. sak; 82. kadilo; 84. to; 88. as; 89. cy; 91. lopa; 94. opal; 97. lar; 100. pivo; 105. Pariz; 104. tanin; 106. pipa; 108. Peko; 109. komar; 113. kilovat; 115. Volga; 119. ikona; 121. Epir; 122. orel; 125. ps. — Število rešilcev in imena izžrebanih bomo priobčili prihodnjic.

Sergej Minelov:

## Car Berendej.

(Povest iz sibirskega pragozda.)

### XI. poglavje.

Grigorij je razumel, da njemu kričijo, in je izpustil povodec. Konj se je takoj opomogel, ni nastavlil struji vsega boka, ubral jo je počez, da bi s prsi rezal srdite valove... voda se je vzpenila, naskrog so vzkipeli mehurčki. Potem je postala reka bolj plitka. Ko se je Grigorij vzpel v strmi breg, se mu je zčila voda v curkih iz škornjev kakor iz preluknjanih vrčev; ni bil pač dvignil pravočasno nog. Prijahal je navzgor, pa se pričel križati... hitro ga je naučila Oja, kaj pomeni na konju brodirati planinški hudournik!

Onstran Oje se je zopet pričela živa zelena tajga; voda in kamenita struga sta vselej ustavila ogenj, kadarkoli je bil nastal.

V mestih so si izmislili ljudje vsakojake pripomočke; še vreme lahko napovejo vnaprej po škatlici

s steklenim pokrovom. Eh, kako jih te škatlice go-lju-fajo! Zato pa nikoli ne lažejo znanilci v tajgi. Gospodovi stvori: kakor nuna črna žolna in pestra živalca, burunduk (progasta veverica, sciurus striatus). Žolna molči, če so lepi dnevi; samo neprenehoma leta kakor temna senca od ene cedre do druge. Burunduka ni nikjer videti ali slišati. Če pa zamoka in steče po podrtih drevesih in če prične kli-cati žolna, nič ne dvomi: kmalu te bo pral dež!

To so doživeli tudi naši sli. Sredi lepega dneva, ko so bili še v pogoreli tajgi, je zastokala žolna in prilezlo je ven toliko burundukov, ko da jih je kdo iz vreče stresal! Vodnika sta pričela priganjati pot-nike; treba je bilo priti čimprej do primernega kraja za prenočišče. Čim so prišli čez drugo Ojsko sleme in se jeli spuščati v dolino, je že pričel nale-tavati dež: po vsej tajgi je zašumelo kakor suho listje, čeprav ni bilo vetra.

Preden se je zmračilo, so naši potniki priromali do vznožja Markovega slemena. Ni visoko, pač pa je bujnozeleno. V dolinici pod hrbi so taka drevesa,

## Naš modni kofiček



žempra s pasom in vložnim (pletanim) motivom na desni strani. Živahne, skladno sestavljene barve se otroku dražestno prilagajajo.

Drugi vzorec (levo zgoraj) kaže pleteno sportno opremo za dečke. Životek pokriva sviter s poprečnimi vzorci; hlačice so dolge, tesno se oprijemajoče, iz kosmate volne, ki učinkuje kakor kamelna dlaka. Te vrste volna se zaradi svoje izvirnosti in praktičnosti vedno bolj uporablja.

### Kaj bi podaril ?

Pravijo, da ni toliko ležeče na tem, kaj kdo podari, ampak način kako podari. Kdor more naj, verjame in poizkusi, če se mu posreči kogarkoli z malim zadovoljiti. Na vsak način pa velja, kar pravijo Nemci: »Lopov, kdor več da, nego

more.« — Naša slika kaže nekaj izbranih drobnarij, s katerimi je mogoče ustreči ženskam.

### Poludolg kožušček

je zadnja krznarska novost, ki si je hitro osvojila ženske modne kroge. Večinoma so ti paletoti iz drage kozuhovine — saj so namenjeni damam, ki se pečajo s sportom in si morejo za druge prireditve omisliti še 1-2 druga kožuha (dolga). Paziti je treba, da se barva krila in klobuka sklada z barvo kratkega kožuha.

### Za naše male

Če so pletenine za odraslene praktične in lične, so to še v posebni meri za otroke. Komaj katera druga snov tako vsestransko zadovoljuje zahtevo zdravstva, štedljivosti in lepote, pa naj bodo pletenine volnene ali bombažne. Izbira je danes na pleteninskem trgu že nepregledna — neglede na razne delavnice, kjer je mogoče vsak hip naročiti, kar le želimo.

Naša slika kaže nekaj ličnih vzorcev. Spodaj na levi vidimo dojenčka v zibelki, ki je v mični pleteni volneni jopici varen pred mrazom.

Na rokavčkih in ovratniku je jopica okrašena z vezeniimi zvezdicami ali cvetovi. Istotako pletena kučmica se mora seveda vsaj v barvi skladati z jopico in enakotudi rokavčki.

Vzorec na desni zgoraj nam kaže pleteno krilce za dom; navadno je gladko pleteno in po vrhu z roko vezeno ali pa so razni pisani vzorčki vpleteni. Taka oblečka se nikoli ne zmečka in je vedno enako mična.

Za majhne dečke ni nič ljubkejšega kakor kratke igralne hlačice z enakimi pletenimi naramnicami. Hlačice so gladko pletene in kar se da žive barve: rdeče, modre, žolte. Seveda je tudi zgornji del (jopica) pleten in se ujema s hlačicami v barvi.

Za najmlajše modne dame velja prvi vzorec. Tu vidimo plisirano krilce, pri katerem se gube nikoli ne izgube, ker so vpletene; zgornji del ima obliko



da zastirajo vse nebo: trave in cvetice tam sežejo konju do prsi.

Komaj so pod cedro zakurili, se je že zmračilo. Tema je bila ponoči kakor v rogu. Vedenej Savič se je zleknil blizu ognja, a ni mogel zaspiti: gledal je v temo in poslušal šepetanje v tajgi. Dokler so se podnevi vozili, mu ni bilo nič, ni občutil nobenega strahu. A zdaj ponoči in ob tem slabem vremenu mu je pričelo nekam biti srce. — Bogve, kje prežijo razbojniki? — mu je hodilo po glavi: — Podoba ni, da bi Vabilin kaj takega počel... Ali niso tukaj v hribih še kaki tolovaji? Prežijo nemara tukaj na nas v temi, pa čakajo, da zaspimo...

A potem se je spomnil, da se razbojnikom ne bi izplačalo skozi vse leto prežati ob stezi v globini tajge in tam čakati na redke potnike s praznim žepom. Zopet se je pomiril: ni dvoma, da je le Vabilin na slabem glasu, ne pa gore v tem kraju! Z Vabilinom pa je trdno upal poslovodja, da se že zmenita: saj sta bila nekoč dobera znanca!

Dež je šumel in zazibal v spanec. V temi so kojnjem žvenkljali kraguljčki... Kdor tajge ne pozna,

ima pred njo strah, a kdor jo pozna, je v njej kakor doma pri materi! Tajga razpiha in iztrebi vsako nesrečo in vsako težko misel. Človeka obvaruje vse bolj kakor zidana trdnjava, jesti mu da in piti ter mu s čudežno pijačo pomladi srce. Naj vstopi človek v tajgo kakor klada neroden, ven pride vedno kakor sokol; ne boji se več lastne sence pa tudi medveda ponoči ne, spleza po strmini pod oblake navzgor in se ne zmeni za vse to!

Karavana je zaspala in tudi Vedenej Savič je zaspal kakor doma.

### XII. poglavje.

Ponoči je Vedeneja Saviča zažejalo. Sedel je in videl, da je dež brez sledu izginil. Bila je svetla in jasna noč. Psa sta dvignila glavo, potrkala z repoma in se zopet zvila v klobčič. Ljudje so spali.

Vedenej Savič je odkorakal okoli cedre in natelet nenadno na vodnika.

— Konje sva šla samo pogledat... — je rekel eden.

(Dalje prihodnjič.)